

Comolt, comoltar, V. moldre Comoniment, comonir, V. amonestar i comunidor Compacient, V. patir Compacitat, compacte, V. pàgina Compadir, V. patir Compaginació, compaginar, V. pàgina Companatge, companatger, V. pa Companejar, V. compendi Company, V. pa Company, companya, companyet, companyia, companyó, companyonatge, companyonia, V. pa Compar, V. par Comparable, comparació, comparança, comparar, V. parar Comparatge, V. pare +Comparatista, comparatiu, comparativista, -visme, V. parar Compare, V. pare Compareixença, comparèixer, comparet, comparar, V. parer Comparet, V. pare Comparició, comparsa, V. parer Compart, compartició, compartidor, compartiment, compartir, V. part Compàs, compassar, V. pas Compassió, compassiu, compatibilitat, compatible, compatir, V. patir Compatrici, compatriota, V. pàtria (PARE) Compellir, V. expellir

COMPENDI, pres del ll. *compēndium* 'estalvi',²⁰ 'abreviació', derivat de *pēndere* 'pesar', 'pesar diners, pagar'. □ 1.ª doc.: c. 1390, L. d'Aversó.

Ja l'usa en la primera part del seu *Torcimany* I, 142, 295 i passim. *AlcM* el troba a la fi del S. xv en Cauliac, etc. *DTol.*, 1640. Després s'usà molt per a tractats docents, p. ex. «*Compendi* matemàtic, en el qual se ensenyan algunas cosas tocants a la matemàtica» de Miquel Carbonell, a. 1737, *JqMBover, BiEscr-Bal.*, p. 160. En castellà usà *compēndio* primer Juan de Mena, c. 1440 (estudi de MRLida, p. 256).³⁰

DERIV.: *Compendial* [c. 1670, pseudo-Boades]. *Compendiar* [1803, Belv.], *compendiador* [id.]. *Compendiari*. *Compendiós* [S. XIII, *CostTort.*]; *Eiximenis, Doctr. Compendiosa*].

Amb caràcter popular, existí un verb *companejar-se*,³⁵ que sembla haver significat primitivament 'acontentar-se, economitzar'. *Companejar* 'estalviar', degué venir d'un més antic **compendiejar* o d'un equivalent, ja ll. vg., **COMPENDIZARE*, derivat de *compēndium* 'estalvi', 'abreujament, dreuera' (aplicat a les coses de menjar solament després, per influència de *companatge*): «vaques, ovelles, / egües, someres, / molt grans raberes, / ab un mardà, / toro, guarà, / se *companegen*: / may s'embreguegen», *JRoig (Spill, 8595)*;¹ «ab lo que malbaratava cada una de aquelles llameques de senyorettes y ab lo que malmenejava cada un d'aquells farts de pagesos, n'hi hauria hagut prou, ben *companatjat*, per a fer vida bona ella, la Felissa, y mossèn Joan una setmana de carrera», «puday!, vaig pensar jo, si aquest home se'ns acula estem perduts. Jo que sí, agafo 'l brassat de llor que la Felissa, tot mastegant parenostres, *companetjava* com si fos or, i hi calo 'l mateix ciri benehit, fent un foc com un Sant Joan», *Mrn. Vayreda (Sang Nova II, x, 51; I, iv, 28)* on és ben clar el sentit d'«estalviar, economitzar».⁵⁵

Aquest mateix és mallorquí (*BDLC*, 1919, p. 486)² i menorquí: «Assò 'ha durat de Nadal a Sant Esteve', dèim --- de tota cosa que no dura res. I de ses que podrien acabar-se amb un arrap, i es perllonguen i *companetjen*, i es masteguen i no surten mai des camí»⁶⁰

de ses rodehes, dèim ---», *Camps Merc., Folkl. Men.* II, 116: sempre el sentit de 'fer allargar o durar', 'economitzar', que en definitiva és el mateix 'acontentar-se' de *JRoig*; al capdavant també surt d'ací *companejar-se-les* 'arreglar-se, enginyar-se per viure' que explica en el B. Empordà la col·laboradora de Llofriu.

AlcM ha capgirat doncs l'ordenació dels significats i n'ha invertit la filiació, encapçalant el mot per l'acc. recent 'acompanyar una vianda' (altrament és fals que sigui amb pa, com ho mostra l'ex. de Verdaguer, únic citat com a prova, que parla d'aigua), per amor d'una connexió etimològica amb *companatge*, evidentment secundària (i que restà superficial) i fonèticament impossible, si tenim en compte la *é* del verb valencià de *JRoig*, i balear, tal com l'hem exemplificat.

¹ Tant el ms. com l'ed. més autoritzada entre les antigues, la B, porten *enbreguegen*, i d'altra banda, el primer vers en rima el llegeix B com *compane-gen*, si bé és veritat que el ms. hi posa *companexen*, però la rima obliga a preferir la lliçó de B; estranyament Chabàs va imprimir *companejen* i *embregue-xen*. Però el verb *breguejar* és ben conegut i està documentat en el mateix *Spill* (v. 1748), en I. de Villena i en Enric Valor, en un context que ací convé perfectament: la millor lliçó és, doncs, *se'n breguegen*: o sigui 's'acontenten, i mai per això breguen, es barallen': mai n'entren en brega.—
² «A Madrid les bergantelles --- fan com que la roba costa massa i per això ho *companetgen* tant.»

Compendre, V. pendre Compenetració, compenetrar, V. penetrar Compensable, compensar, compensatiu, V. pes Competència, competent, competible, competició, competidor, competir, V. petició Compilació, compilador, compilar, V. pila Compixar, V. pixar Complaença, complaent, complagut, V. plaire Complanta, complànyer, V. plànyer Complaire, V. plaure Compleció, V. omplir Complectiu, V. complex Complement, V. omplir Complementar, complementari, V. omplir Complet, complet, completar, completes, completiu, V. omplir

COMPLEX, pres del ll. *complexus*, 'que abraça, comprèn', participi amb valor actiu, del verb deponent *complecti* 'abraçar', 'compendre', 'agafar', derivat de *plectère* 'trenar', 'entreteixir'; com a substantiu, prové de *complexus*, -ūs, 'abraçada', 'enllaç, encadenament', derivat d'aquell mateix verb. □ 1.ª doc.: mitjan S. xv, Ausiàs; 1803, Belv.; el derivat *complexió*,⁵⁰ S. XIII (Llull, Desclot).

Figura en Belv. *complexo* traduït per ll. *complexus*, si bé com a subst. m., però Lab. 1839, a part de «lo conjunt o unió de cosas» explica que també és adjectiu de lògica per «compost» i d'anatomia, aplicada a un dels «catorze muscles del cap». Altrament els millors comentaristes entenen que en Ausiàs tenim ja l'adjectiu *complex*: «sentir lo mal no fa saber perfet, / mas una part, perquè'l juhí-s *complex*: / la qualitat, l'entendre la conceix, / mas quantitat l'entendre no sosmet» (cxxi, 74; *NCL* v, 110, 113) i encara que